

Pròleg

Joan Solà comença un dels articles més estimulants d'aquest recull, “Catarsi”, referint-se a la seva afició a *llegir* diccionaris. I diu que tota la vida li ha passat que n'agafa un per buscar-hi una paraula i acaba al cap d'una hora havent pres notes sobre moltes altres i sense recordar per què l'havia obert. Això passa quan la persona és curiosa i el llibre que té a les mans —per la raó que sigui— val la pena. I això és el que li passarà a qualsevol persona que agafi aquest recull d'articles amb la intenció de consultar-hi alguna cosa concreta, o simplement de fullejar-lo: el primer requisit se li suposa, i del segon... ¿algú que conegui l'autor en pot dubtar?

Solà parla, explica, divulga, opina sobre temes lingüístics ben diversos. Sobre el *sistema* de la llengua, agafant per les banyes qüestions polèmiques, fent veure distincions més o menys subtils, observant finament els detalls aparentment més insignificants, proposant que s'acceptin paraules d'ús freqüent... També sobre l'*estatus* de la llengua, i sobre l'estat del país, si se'm permet l'expressió: des d'un text tan contundent com “Plantem cara” fins als articles dedicats a Antoni Bassas, Joan Manuel Tresserras i Jordi Savall, passant per les cartes adreçades a Juan José López Burniol. I de tant en tant, algun article que va més enllà de la llengua... fins a la vida en el sentit més ampli, i que ja és del tot literatura (vegeu, per exemple, “Les infermeres de Sant Pau”, una pura meravella).

Els articles de Joan Solà també ens permeten descobrir uns quants aspectes de la seva manera de ser, de treballar... El filòleg que va sempre amb un llapis i un tros de paper a la mà, apuntant paraules i idees (ell afirma que això ho fan tots, els filòlegs, però els altres sabem que no és veritat). L'articulista que fa i refà (fins a set vegades, diu) un article abans de donar-lo per bo (no pas per satisfactori del tot!). També l'articulista que es diverteix amb el que escriu i que transmet aquest divertiment als lectors.

El professor que guarda papers, versions de textos..., pensant en els seus alumnes, i que després confessa que la majoria de les vegades no té temps d'elaborar prou aquest material per poder fer-lo servir a classe. El col·lega que comenta, generós i —quan convé— crític, els actes i les publicacions dels seus companys. L'investigador agraït, que esmenta les persones que li han proporcionat informació sobre el tema que tracta. El lingüista lector que fa arribar als seus propis lectors el comentari precís sobre obres i autors de la lingüística internacional. El lingüista bon observador que sent curiositat per altres llengües i cultures, que se n'informa, que pregunta i que ens ho explica. L'excursionista incansable que veu el país a través de la llengua i la llengua a través del país. L'home que estima aquest mateix país i s'hi compromet, i que denuncia, indignat, el que creu que no va com hauria d'anar. L'home apassionat per totes aquestes coses, i d'altres. L'home atrafegat i una mica despistat, també. Els articles de Joan Solà són un còctel de tot això, a dosis variades, segons el cas, article rere article, setmana rere setmana...

El recull admet, evidentment, una lectura lineal, però no només una lectura lineal: es pot anar a un article a partir de l'índex de títols (sempre triats a consciència: vegeu el que se'n diu al número 26, "Papers temàtics"), o també a partir dels índexs de paraules, conceptes i noms propis (per Joan Solà, un llibre —d'aquesta mena, s'entén— sense índexs no és un llibre ni ben fet ni útil de debò; i té raó). Admet fins i tot un criteri de lectura que pot semblar curiós: a partir dels finals. Molts articles acaben d'una manera —contudent— que convida a tirar amunt.

Posats a fer, els articles també admeten una lectura diguem-ne metalingüística: ¿quina llengua hi fa servir, Joan Solà? Hi trobem expressions més o menys particulars (*allà a dies*) i grafies pròpies (*deunido*, utilitzada diverses vegades, i defensada ja en el primer article del recull). És fàcil trobar-hi una manera de dir volgudament propera als

lectors, estratègies que hi donen un to informal i a vegades fins i tot divertit (*doncs, au; vostè rai, lector*), el recurs freqüent a la ironia, i una rotunditat sense atenuants en els casos que s'ho mereixen.

Sigui aquesta breu presentació, en definitiva, una invitació a la lectura de *Plantem cara*. Si ens decidim a saltar-nos l'ordre lineal, potser pot anar bé començar per l'article a què em referia al començament, "Catarsi": no només és, efectivament, catàrtic, sinó que s'hi poden trobar moltes de les característiques que defineixen més bé tot el recull i, segurament, l'autor.

Neus Nogué Serrano
Departament de Filologia Catalana
Universitat de Barcelona

Ulldemolins (Priorat), 7 d'abril del 2009